

АФОРИЗМИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Лобода Д. А.

Науковий керівник – канд.іст.наук, доц. Бадєєва Л. І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

Автор розкриває світогляд видатного вченого, філософа Григорія Сковороди, а саме якою людиною він був, яких політичних та духовних принципів він дотримувався. Яку головну мету переслідував український філософ? Проаналізовано думки вченого та незламне бажання боротися за незалежність нашої України.

Ключові слова: Григорій Савич Сковорода, філософ, власні думки, патріот, борець за українську незалежність, знищення Запорізької Січі.

«Світ ловив мене, але не зловив», – говорив чи то жартома, чи то всерйоз Григорій Савич Сковорода чи то про себе, чи то про всю українську націю в цілому. Розглядаючи особистість Сковороди, доцільно більш детально звернути увагу на кілька основних граней його гігантського таланту, що розкриває всю ту ж суть... української нації взагалі. Для своїх сучасників і вдячних нащадків Григорій Савич запам'ятається як:

1. Філософ, вчення якого про любов, свободу і життя зберігає актуальність через багато століть після смерті автора. Сковороду називають проповідником філософії любові і свободи. Розроблена філософом концепція життєвої мудрості вражає навіть людей в ХХІ столітті, яких здивувати чимось нелегко. Для пояснення сучасникам, чим примітний Григорій Сковорода, доречно використовувати порівняння з людиною-хіпі, яка волею долі народилася в українському містечку першої

Кожен є той, чиє серце в нім:
вовче серце – справдешній вовк,
хоч обличчя людське; серце
боброве – бобер, хоч вигляд
вовчий; серце вепрове – вепр,
хоч подоба бобра.

половини XVIII століття. Народженого в родині малоземельного козака Григорія Савича порівнюють з відомими мислителями давнини, називають українським Сократом.

Сковорода є єдиним європейським філософом, який доводив вірність власного бачення світу всім своїм життям. Мислитель говорив, що у кожній людині в житті є своє призначення, завданням кожного з нас є пошук єдиного вірного шляху, особливої місії на землі. Сковорода вчив, що найнеобхідніше зазвичай дається людині легко і без зайвих праць. Якщо ж бажане не дається, значить і домагатися володіння їм не слід, оскільки дії людей наперекір долі тягнуть за собою всесвітній хаос. Сучасні вчені ставлять Сковороду в один ряд з такими знаковими мислителями античності, як Анахарсис, Платон, Сократ і Аристотель. Засновниками античної філософії, як відомо, є греки. Але за майже II тисячі років, що минули з часу завершення епохи античності, Греція не дала світу жодного мислителя, якого можна порівняти з Григорієм Сковородою.

Власні думки, як і Платон, Сковорода викладав у форматі діалогів. Цей стилістичний прийом дає можливість мислителю розмежовувати людську сутність, ділячи її на видиму і невидиму складову. Споглядання людиною самого себе з боку для філософа є шляхом до більш глибокого пізнання суті. Концепція світогляду Сковороди розглядала філософію, як спосіб пізнання людиною самої себе, пошуку своєї місії. Божу іскру в кожному з живуть на землі філософ описував, як якусь подобу посудини. У кожній людині на початку його шляху є посудина індивідуального обсягу, яку Всевишній наповнює талантом для подальшого його використання людиною. Момент усвідомлення людиною власного призначення Сковорода називав реалізацією Божого задуму.

Головною метою філософії Сковорода називав пошук щастя, гармонії, життєвого балансу. Григорій Савич є першим і єдиним у світі мандрівним філософом, який поєднував життя з вченням, постійним удосконаленням самого себе. Всім своїм життям він довів, що щастя людини не залежить від місця і часу, плоті або крові, не міститься у високій посаді, влади або багатстві.

2. Патріот і борець за українську незалежність – друга основоположна риса і філософської спадщини Сковороди і української нації в цілому. Аналогічний підхід використовував мислитель до себе – у можливість служіння власному народу він просто не вірив. Замість цього, однією зі своїх цілей визначав розвиток в людях Священної любові до Вітчизни.

Сковорода дуже важко переніс знищення імперською владою Запорізької Січі. З м'якістю, властивою мислителю, він відстоював ідею формування української державності. Відродження української нації після удару, завданого царським режимом, філософ бачив через акцент на особливостях ментальності – верховенстві морального закону, високій духовності, чистоті людських сердець, душевному спокої. Також в числі відмінних характеристик представників української нації Сковорода називав здатність до самопожертви, спокій, розум і прагнення до справедливості. Негативно ставився мислитель до панування великої держави над меншими. Як справжній волелюбець,

Сковорода відкидав пропозиції царського палацу про переїзд і подальшої безбідного життя. Унаслідок згубності ідей, проголошуваних філософом, для режиму він уявляв собою чималу небезпеку. У прагненні ізолювати Сковороду, уникнути поширення його ідей, імператриця Катерина II запрошувала філософа в Петербург, на що отримала досить зухвалу відповідь про те, що Батьківщини поет не кине. Творчість та ідеї Сковороди вплинули на культурну спадщину України та всього світу. Мистецтвознавці констатують наявність відгомону концепцій, розроблених Сковородою, у творах Івана Котляревського, Тараса Шевченка та ряду інших українських талантів. У світовому масштабі через актуальність ідей через багато років філософи порівнюють з Буддою, Зороастром і навіть Ісусом.

Таким чином, ми розуміємо, що Григорій Сковорода мав величезний вплив на своїх сучасників і на майбутнє українське громадянство, і то не тільки своєю етичною наукою, а головним чином своїм життям, в якому слово ніколи не розходилося з ділом: його вчення було в повній згоді з його життям. Щоб оцінити цей вплив, як писав С. Єфремов, досить буде сказати, що сучасники бачили в ньому «мандрівну академію» і його самого вважали вартим за університет; досить сказати, що коли треба було тоді знайти в Україні ідейну, чесну та чисту людину, шукали її між «сковородинцями», тобто учнями цього чудного чоловіка та прихильниками його науки.

Література

1. Абрамов А. И., Коваленко А. В. Философские взгляды Г. С. Сковороды в кругу его историко-философских интересов // Некоторые особенности русской философской мысли XVIII в. Москва, 1987.
2. Григорій Сковорода. Повна академічна збірка творів. / За ред. проф Леоніда Ушкалова. Харків-Едмонтон-Торонто: Майдан; Видавництво Канадського Інституту Українських Студій, 2011. 1399 с.
3. Сковорода Григорій Савич *Тофтул М. Г.* Сучасний словник з етики. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416с.
4. Сковорода Григорій // Українська мала енциклопедія : 16 кн. : у 8 т. / проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1965. Т. 7, кн. XIV : Літери Сен — Сті. С. 1758-1761.
5. Ушкалов Л.В., Марченко О.В. Нариси з філософії Григорія Сковороди. Харків, 1993.
6. Эрн В. Ф. Г. С. Сковорода. Жизнь и учение. Москва, 1912; (Волшебная гора. 1998. № 7. С. 26–157).